

Оглядове досьє щодо зайнятості ветеранів війни в Україні: поточний стан, проблемні питання та шляхи їх вирішення*

Анотація. В оглядовому досьє викладено результати аналізу емпіричної бази стосовно кількості ветеранів війни, потреби у їх працевлаштуванні, а також визначено певні проблеми доступу до працевлаштування після завершення військової служби. Проаналізовано поточний стан правового забезпечення реалізації права на працю ветеранів в Україні. Охарактеризовано основні види державної допомоги, у тому числі пільги та гарантії: гранти для відкриття власної справи (ветеранське підприємництво); преференції роботодавцям, які створюють робочі місця для ветеранів; ваучери на професійну підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації; запровадження нормативів робочих місць для працевлаштування ветеранів; гарантії їх працевлаштування.

Основна частина.

Сучасний стан зайнятості ветеранів війни в Україні.

Станом на 1 люте 2024 року у Державному центрі зайнятості зареєстровано 101,4 тис. осіб, з яких учасники бойових дій (далі – УБД) – 1,7 тис. осіб. За результатами отриманих послуг з працевлаштування Державної служби зайнятості у 2023 році, чисельність безробітних УБД, які були працевлаштовані – 672 особи; відвідували професійне навчання – 92 особи, отримали ваучер на навчання – 71 особа. Динаміка росту кількості безробітних з числа УБД, проблеми їх працевлаштування були досліджені Національним інститутом стратегічних досліджень (рис. 1)¹.

Рис. 1. Офіційно зареєстровані безробітні, які мають статус УБД

Джерело: Дослідження Національного інституту стратегічних досліджень.

Проблеми організаційного, управлінського, психологічного характеру, що впливають на рівень зайнятості ветеранів, прослідковуються і в інших дослідженнях. Так, згідно з даних аналітичної інформації Українського

¹ Яценко Л. Проблеми працевлаштування ветеранів війни: ризики для держави та суспільства. Сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/problemy-pratsevlashtuvannya-veteraniv-viyny-ryzyky-dlya-derzhavy>

ветеранського фонду, за результатами поточного опитування серед ветеранів та військових, до регіональних центрів зайнятості за державними послугами з працевлаштування зверталось лише 41,6 % респондентів та ще 1,4 % – планувало звернутися, більшість опитаних (57,1 %) такої практики не мали².

Окрім того, під час опитувань, ветерани доволі часто зазначають про перешкоди, пов'язані проблемами їх фізичного здоров'я, психологічного стану, втрати професійних навичок і високої конкуренції на ринку праці тощо.

Повномасштабна війна негативно вплинула на вітчизняний ринок праці. За прогнозами Міністерства у справах ветеранів України чисельність ветеранів, членів їхніх сімей та сімей загиблих воїнів після перемоги може становити близько 10 % від загальної чисельності населення України³. Наразі є потреба у працевлаштуванні ветеранів війни, які з підстав, визначених частиною четвертою статті 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»⁴, вже звільнені (деоблізовані) з військової служби і потребують працевлаштування.

Отже, питання подальшої адаптації ветеранів війни, значна частина яких є особами працездатного віку, їхня економічна активність потребують уваги з боку держави, громадянського суспільства та бізнесу. На нашу думку, слід виокремити основні види державної соціальної підтримки.

Залучення до розвитку ветеранського підприємництва.

Із 2022 року запроваджено програму «Робота на порталі Дія». Зазначена програма дає можливість отримати безповоротний грант від держави на започаткування або розвиток вже діючого бізнесу. Обов'язковою умовою отримання грантових коштів є створення нових робочих місць. За програмою «Власна справа» учасник, чий бізнес-проект отримав схвалення, може отримати від 50 до 250 тисяч гривень⁵.

У 2023 році програму розширено шляхом додавання трьох нових напрямів для ветеранів, членів їхніх родин, а також для осіб з інвалідністю внаслідок війни. Програма передбачає надання грантів на суми, які не можуть перевищувати 250 тисяч гривень, 500 тисяч гривень та 1 мільйон гривень:

до 250 тисяч гривень – може отримати учасник бойових дій та / або особа з інвалідністю внаслідок війни на власний бізнес за умови створення щонайменше одного робочого місця;

до 500 тисяч гривень – може отримати дружина або чоловік учасника бойових дій або особи з інвалідністю внаслідок війни за умови створення щонайменше двох робочих місць (70 % надає держава, 30 % – власні кошти отримувача);

до 1 млн гривень – може отримати учасник бойових дій та / або особа з інвалідністю внаслідок війни, якщо така особа до цього вже не менш ніж три

² Потреби та перешкоди ветеранів при працевлаштуванні. Соціологічне дослідження. Червень – липень 2023 року. URL: https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2023/07/Zvit_pereshkodi_precevlashtuvanii.pdf

³ Погорілов С. Після війни ветерани та їхні родичі складуть 10 % населення України. *Українська правда*. 2022. 22 груд. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/12/22/7381862/>

⁴ Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>

⁵ Послуги для ветеранів війни від служби зайнятості. Сайт Хмельницької обласної ради. URL: <https://km-oblrada.gov.ua/poslugy-dlya-veteraniv-vijny-vid-sluzhby-zajnyatosti/>

роки зареєстрована як фізична особа-підприємець. Головна умова – створення від чотирьох робочих місць, із яких щонайменше два – для ветеранів або людей з інвалідністю внаслідок війни (70 % надає держава, 30 % – власні кошти отримувача)⁶.

Також діє програма фінансування ветеранського бізнесу «Варто почати власну справу» від Українського ветеранського фонду. Збільшено вартість заявки на розвиток власного підприємництва до 1,5 млн грн⁷.

Забезпечення професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації (ваучери).

Кабінетом Міністрів України постановою № 984 від 15.09.2023 р. затверджено Порядок реалізації експериментального проекту з організації професійного навчання учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості⁸. Навчання може здійснюватися як за очною (денною, вечірньою), так і дистанційною, дуальною формами, або їх поєднанням. Строк навчання – до 6 місяців. Фінансування такого професійного навчання та пов'язаних із ним витрат здійснюється за рахунок коштів Фонду професійного навчання здобувачів освіти та пов'язаних із ним витрат в межах видатків, передбачених на зазначені цілі у бюджеті Фонду на відповідний рік. Із жовтня 2023 року ветерани та люди з інвалідністю внаслідок війни можуть безкоштовно пройти професійну підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації в центрах профтехосвіти Державної служби зайнятості. Нині в структурі служби повноцінно діють 8 таких центрів (Дніпропетровський, Полтавський, Харківський, Одеський, Львівський, Рівненський, Сумський та Івано-Франківський). Для вибору представлено 95 професій і 365 освітніх програм⁹.

У 2023 році внесені зміни до Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці¹⁰. Відтак для ветеранів, які бажають пройти перепідготовку за робітничими професіями або здобути наступний освітній рівень, з'явилася можливість безоплатно отримати ваучер на навчання¹¹. Завдяки ваучеру можливе навчання за 124 професіями та спеціальностями. Вартість ваучера встановлюється в межах вартості навчання й не може перевищувати десятикратний розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб, визначеного законом на момент

⁶ Нові бізнес-можливості для українських ветеранів: уряд розширює грантову програму Єробота. URL: <https://www.dcz.gov.ua/novyna/novi-biznes-mozhlyvosti-dlya-ukrayinskyh-veteraniv-uryad-rozshyryuye-grantovu-programu>

⁷ Мінветеранів звітує за місяць. Сайт Міністерства у справах ветеранів України. URL: <https://mva.gov.ua/ua/news/minveteraniv-zvituye-za-misyac>

⁸ Про реалізацію експериментального проекту з організації професійного навчання учасників бойових дій та осіб з інвалідністю внаслідок війни в закладах професійної (професійно-технічної) освіти Державної служби зайнятості : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2023 р. № 984. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984-2023-%D0%BF#Text>

⁹ Про затвердження Переліку професій, спеціальностей, для навчання за якими може бути виданий ваучер : Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 07.09.2020 р. № 1716. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-20#Text>

¹⁰ Про затвердження Порядку видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності деяких категорій громадян на ринку праці : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 р. № 207. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/207-2013-%D0%BF#Text>

¹¹ Там само.

прийняття рішення про його видачу. Якщо вартість навчання в закладі освіти перевищує максимальну вартість ваучера, особа або роботодавець можуть здійснити оплату різниці вартості навчання (пункт 5)¹².

Надання преференцій роботодавцям, які створюють робочі місця для ветеранів України.

Наразі для роботодавців діють компенсаційні програми за працевлаштування ветеранів війни. Компенсація надається з урахуванням положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»¹³. Наприклад, компенсація 50 % фактичних витрат на оплату праці, але не більше розміру мінімальної заробітної плати (7100 грн.), за працевлаштування строком не менше ніж на 1 рік, саме учасників бойових дій. Загальна тривалість виплати такої компенсації становить 6 місяців упродовж року з дня працевлаштування. Також передбачено компенсацію роботодавцю за облаштування робочого місця для ветеранів з інвалідністю¹⁴. Отже, роботодавець може отримати грошову компенсацію у сумі, що не перевищує 106,5 тис. грн – за облаштування робочого місця для людини з інвалідністю I групи та до 71 тис. грн – для людей з інвалідністю II групи¹⁵.

Гарантії працевлаштування для ветеранів.

Відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»¹⁶ передбачено позачергове працевлаштування осіб з інвалідністю внаслідок війни за спеціальністю відповідно до підготовки та висновків медико-соціальної експертизи.

Особи з інвалідністю мають переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку зі змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування в разі ліквідації підприємств, установ, організацій. Таке саме право мають ветерани, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною¹⁷.

Відповідно до статті 119 Кодексу законів про працю України¹⁸ за працівниками, призваними на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період або прийнятими на військову службу за контрактом, у тому числі шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення зберігаються місце роботи, посада на підприємстві, в установі, організації, фермерському господарстві, сільськогосподарському виробничому кооперативі незалежно від

¹² Там само.

¹³ Про державну допомогу суб'єктам господарювання : Закон України від 01.07.2014 р. № 1555-VII. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/t141555?an=&ed=2022_06_19&dtm=

¹⁴ Деякі питання надання роботодавцям компенсації фактичних витрат за облаштування робочих місць працевлаштованих осіб з інвалідністю : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2023 р. № 893. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KP230893?an=1>

¹⁵ Там само.

¹⁶ Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту : Закон України від 22.10.1993 р. № 3551-XII: станом на 1 серп. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>

¹⁷ Там само.

¹⁸ Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

підпорядкування та форми власності і у фізичних осіб - підприємців, у яких вони працювали на час призову. Таким працівникам здійснюється виплата грошового забезпечення за рахунок коштів Державного бюджету України відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».

Основні причини, що негативно впливають на рівень зайнятості ветеранів війни в Україні.

Проблема успішного повернення ветеранів війни до цивільного життя значною мірою залежить від їх можливостей отримати роботу. Однак більшість роботодавців не має відповідного досвіду щодо організації роботи та робочого місця ветеранів, зокрема з числа інвалідів війни. Враховуючи зазначене, доцільно звернути увагу на виклики, що виникли у сфері зайнятості зазначеної категорії осіб.

Недостатня підготовка до цивільної професії. Багато ветеранів має досвід у сфері військової служби, але при цьому певні складнощі при адаптації до цивільного життя через відсутність необхідних навичок та професійної підготовки. Система військової підготовки в Україні передбачає військово-облікові спеціальності, які не завжди перекладаються на цивільні професії, наприклад ракетні, танкові, авіаційні, стрілецькі, розвідувальні тощо¹⁹, що недостатньо враховує потреби ветеранів у перехідному періоді до цивільного життя та може потребувати наявності додаткових навичок і знань. На підтвердження цього слугують дослідження Українського ветеранського фонду щодо працевлаштування ветеранів. Станом на 9 лютого 2024 року 30,95 % ветеранів, які вже не проходять службу в Силах оборони України, зіштовхнулися з безробіттям. Ветерани намагаються інтегруватися в різноманітні сфери зайнятості, серед яких переважають власна справа (8,31 %), державна служба (7,45 %), сфера послуг (5,44 %), ІТ (4,3 %), громадський сектор (4,3 %)²⁰.

Результати дослідження ілюструють, що в більшості респондентів є проблеми адаптації військового досвіду до цивільного життя (індекс 1,8 з 3 можливих) (рис. 2)²¹.

¹⁹ Про затвердження переліків військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців : Наказ Міністерства оборони України від 23 вересня 2020 р. за № 927/35210 URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE35210?an=1>

²⁰ Працевлаштування ветеранів: актуальні запити. URL: <https://veteranfund.com.ua/2024/02/09/pratsevlashtuvanya-veteraniv-aktualni-zapity/>

²¹ Рейтинг Моніторинг, 27-та хвиля: Образ ветеранів в українському суспільстві, 2-5 березня 2024 https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/doc/RG_UA_Veterans_1000_UA_032024_press-1.pdf

Адаптація ветеранів до цивільного життя

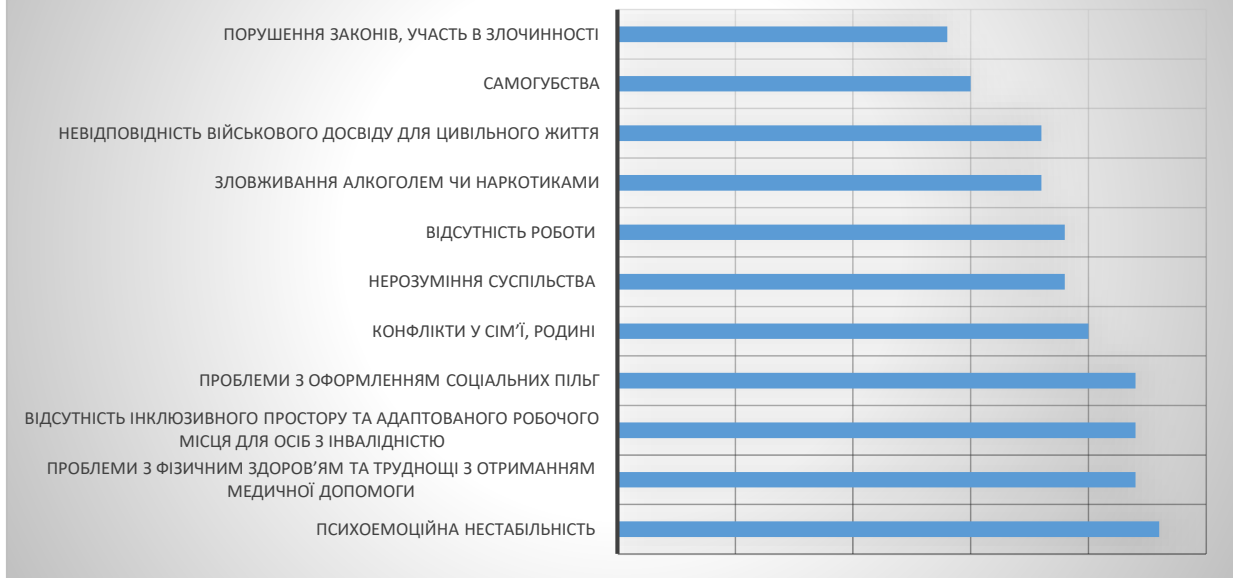

Рис. 2. Адаптація ветеранів до цивільного життя.

Джерело: Дослідження Українського ветеранського фонду (лютий 2024)

Недостатня активність бізнесу щодо найму осіб з інвалідністю внаслідок війни в Україні може бути виражена через низку основних причин: соціальні уявлення та стереотипи призводять до відчуття невпевненості серед роботодавців щодо найму таких осіб; недостатність інфраструктури (не всі підприємства мають необхідні умови праці для осіб з різними видами інвалідності, наприклад доступність до інвалідних візків, спеціальні технології тощо). Зазначене може бути складно реалізовано через високі витрати на адаптацію робочих місць; економічні фактори (деякі підприємства можуть уникати найму осіб з інвалідністю через переконання у збільшенні їхніх витрат на оплату праці, медичне страхування та інші додаткові витрати); відсутність свідомості та підтримки (відсутність достатньої інформації про переваги найму людей з інвалідністю або про наявність програм, стимулів для найму).

Зазначені факти підтверджуються соціологічним опитуванням, здійсненим у вересні – жовтні 2023 року серед ветеранів. Так, понад 80 % респондентів передбачають ймовірність відсутності роботи, майже 90 % – відсутність інклюзивного простору й адаптованого робочого місця для осіб з інвалідністю (рис. 3)²².

²² Яценко Л. Проблеми працевлаштування ветеранів війни: ризики для держави та суспільства. *Сайт Національного інституту стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/problemy-pratsevlashtuvannya-veteraniv-viyny-ryzyky-dlya-derzhavy>

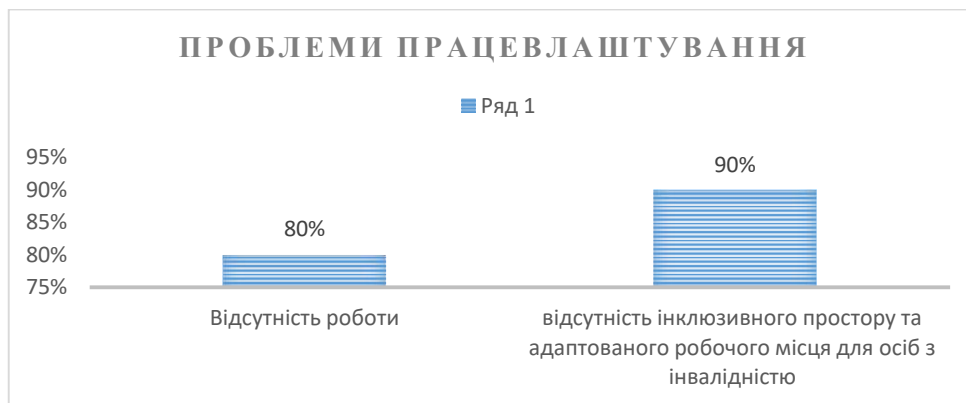

Рис. 3. Оцінка ступеня ймовірності настання проблем у житті ветеранів після повернення з російсько-української війни.

Джерело: Дослідження Національного інституту стратегічних досліджень.

Недостатня активізація ветеранського бізнесу обумовлюється складними умовами для стартапів і підприємницької діяльності, з якими стикаються ветерани, зокрема: відсутність підготовки й навичок у сфері підприємництва для успішного ведення бізнесу; обмежений доступ до фінансових ресурсів (основна перепона для запуску та розвитку бізнесу); відсутність мережі контактів і підтримки від інших підприємців; необхідність в отриманні юридичних консультацій для надання важливих порад щодо захисту юридичних інтересів, вирішення конфліктів та уникнення потенційних правових проблем; необхідність в отриманні інформації щодо можливостей бізнесу для розуміння потенціалу та перспективи ринку; визначення відповідності обраної сфери їхнім цілям та ресурсам.

Нині у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону України «Про ветеранське підприємництво»²³, відповідно до якого пропонується створення сприятливих умов для започаткування й розвитку ветеранського бізнесу. Однак законопроект не містить конкретних механізмів, запровадження яких мало б сприяти ветеранам війни адаптуватися до цивільного життя у контексті започаткування власного бізнесу.

Психологічні та соціальні проблеми, пов'язані з наявністю у ветеранів, у певних випадках, посттравматичного стресового розладу (ПТСР) або депресії. Така ситуація може призводити до перестороги з боку роботодавців щодо працевлаштування ветеранів; можливості виникнення складних ситуацій на робочому місці тощо. У зв'язку з цим, роботодавці виявляють різний рівень досвіду у співпраці з ветеранами (рис. 4).

²³ Про ветеранське підприємництво : Проект Закону України № 10258 від 13.11.2023 р. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43186>

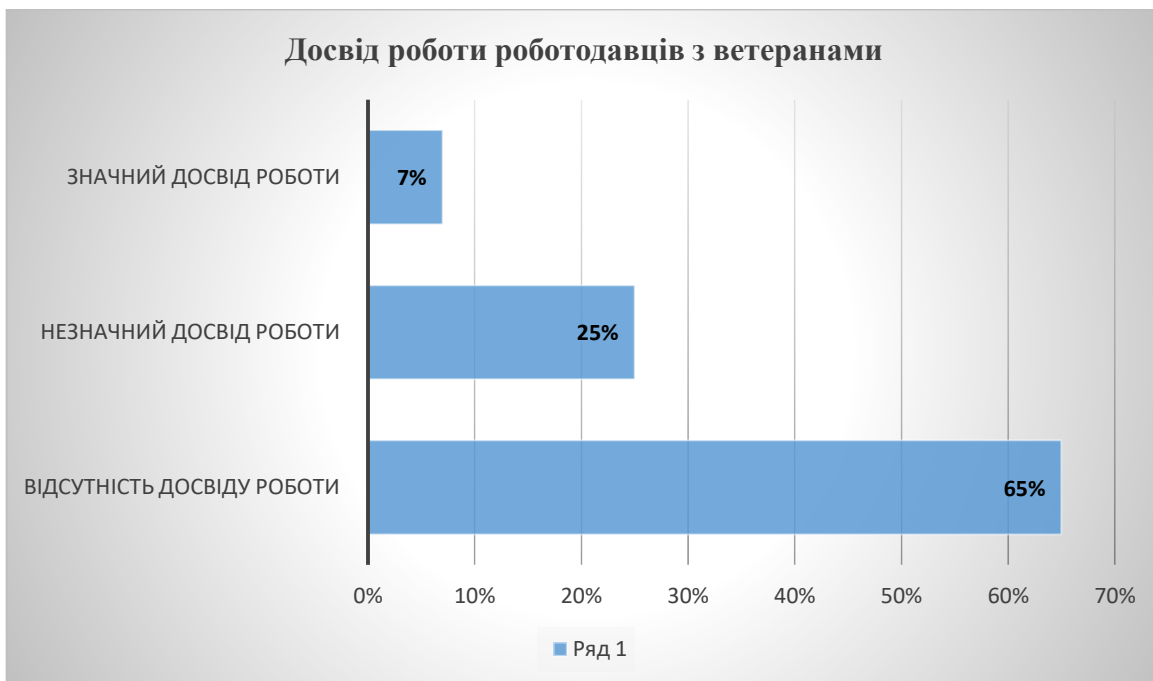

Рис. 4. Досвід роботи роботодавців з ветеранами
Джерело: Соціологічне дослідження «Портрет ветеранів».

Окрім того, роботодавці акцентують увагу на таких ризиках: наявність психоемоційного стану ветеранів (40 %); наявність інвалідності, яка ускладнює облаштування робочих місць (17 %) (рис. 5)²⁴.

Рис. 5. Основні проблеми, пов'язані із працевлаштуванням ветеранів.
Джерело: Соціологічне дослідження «Портрет ветеранів».

До того ж, роботодавці висловлюють занепокоєння щодо можливих психологічних труднощів серед ветеранів на робочому місці, а також можливості виникнення конфліктів.

Недостатність необхідної інформації та підтримки проявляється у певних випадках необізнаності ветеранів з ресурсами та програмами підтримки, доступними для них у сфері зайнятості. На нашу думку, така ситуація виникає через відсутність тісної комунікації між урядовими органами і ветеранами або

²⁴ Український ветеранський фонд. Портрет ветерана. Соціологічне дослідження. Вересень – жовтень 2023 року. URL: <https://veteranfund.com.ua/analytics/portrait-of-veteran/>

через недоступність інформації у відкритому доступі. Певними складнощами для ветеранів є: визначення алгоритму задля успішного вступу на ринок праці; отримання додатково необхідної освіти; недостатність ресурсів для підтримки (існуючі програми для підтримки ветеранів можуть бути недостатньо фінансово підтримані, що унеможлиблює забезпечення ефективної підтримки всім, хто її потребує).

Зазначені факти підтверджуються соціологічними опитуваннями, зокрема 29,2 % опитаних ветеранів ступінь задоволення потреб в інформаційно-консультаційній підтримці назвали повністю незабезпеченою, з них 16,8 % – оцінили її на три бали з п'яти, 15,6 % – відповідно на два бали (рис. 6)²⁵.

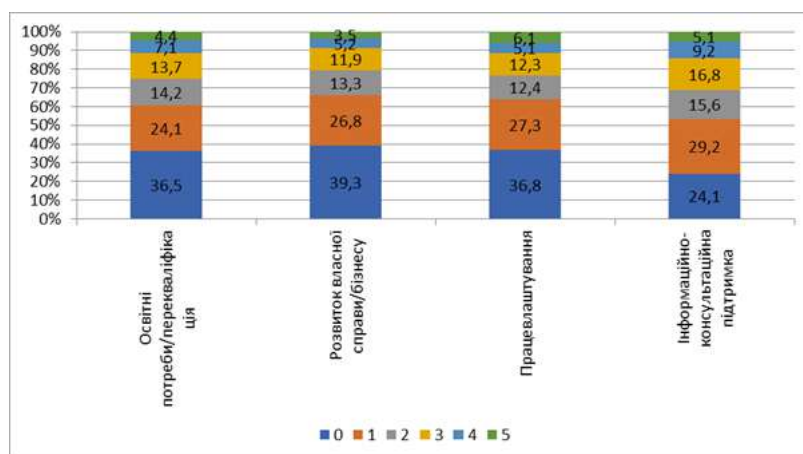

Рис. 6. Ступінь задоволення потреб ветеранів.

Джерело: Дослідження Національного інституту стратегічних досліджень.

Висновки.

Загроза суверенітету нашої держави та значимість завдань, поставлених перед Збройними Силами України та іншими військовими формуваннями, обумовлюють пріоритети державної політики щодо забезпечення належного рівня соціального захисту ветеранів війни, який передбачений їх правовим статусом. Аналіз законодавства з питань правового та соціального захисту ветеранів війни виявив понад 40 пільг, які надаються їм різними державними органами та установами. Умовно пільги та гарантії можна класифікувати за сферами надання: охорона здоров'я та реабілітація; працевлаштування, професійна адаптація або започаткування власного бізнесу; пільги матеріального характеру (соціальні допомоги, пенсії, інші грошові виплати, земельні ділянки, житло); освіта; юридична підтримка, вшанування пам'яті тощо.

Утім, передбачені законодавством пільги для ветеранів не є достатньо персоналізованими та не враховують потреби ветеранів економічно активного віку, які прагнуть забезпечити добробут для себе та своїх сімей. Державна соціальна підтримка здебільшого зорієнтована на пільгоорієнтованих осіб і не сприяє формуванню можливостей для саморозвитку, навчання та швидкого повернення до цивільного життя. Саме тому, в межах нової ветеранської

²⁵ Яценко Л. Проблеми працевлаштування ветеранів війни: ризики для держави та суспільства. *Сайт Національного інституту стратегічних досліджень*. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/problemy-pratsevlashtuvannya-veteraniv-viyny-ryzyky-dlya-derzhavy>

політики, яка орієнтована на адаптацію ветеранів війни до цивільного життя, пільги та гарантії у сфері зайнятості та працевлаштування посідають особливе місце.

З метою посилення гарантій права ветеранів війни на працевлаштування вбачається слушною ідея законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо гарантій працевлаштування ветеранів війни» (реєстр. № 10261 від 14.11.2023), положеннями якого передбачено встановлення нормативу (квот) робочих місць для їх працевлаштування²⁶.

З метою розвитку ветеранського підприємництва доцільно, у перші два роки у період повоєнного відновлення, продовжити передбачені законодавством преференції для ФОП-ів з числа ветеранів війни – звільнення від нарахування і сплати ПДФО та ЄП, а також від подання звітності, незалежно від того, чи мають найманих працівників.

Заслуговує на підтримку запровадження додаткових стимулів, зокрема встановлення нульової ставки податку на доходи фізичних осіб для ветеранів війни, які відкрили власний бізнес, шляхом внесення змін до статті 167 Податкового кодексу України, а саме: «Ставка податку, який утримується з доходу у вигляді заробітної плати та інших винагород і виплат, пов'язаних з оплатою праці, становить 0 (нуль) відсотків бази оподаткування для платників податку - ветеранів війни, визначених у пунктах 162.1.1 та 162.1.2».

Для активізації ветеранського бізнесу в Україні доцільно звернутися до досвіду підтримки ветеранського бізнесу в США, де створено окрему інституцію – Управління ветеранського бізнесу і цілу мережу локальних центрів задля подальшого сприяння розвитку ветеранського бізнесу. Вбачається, що створення при Міністерстві у справах ветеранів України аналогічного Управління сприятиме об'єднанню ветеранів та підприємців в єдину партнерську мережу, що створить додаткові умови для: обміну досвідом, ідеями; посилення координації та співпраці між урядовими та неприбутковими організаціями, які надають підтримку ветеранам; збільшення економічного внеску (успішні ветеранські підприємства стануть важливим джерелом економічного зростання і гарантією забезпечення робочими місцями інших ветеранів, інших осіб); більшого привернення уваги громадськості до проблем та потреб ветеранів у сфері підприємництва.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

²⁶ Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» щодо гарантій працевлаштування ветеранів війни (реєстр. № 10261 від 14.11.2023). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43181>